

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: ZA ŠIBENIK DONAŠANJEM U KUĆU TE ZA AUSTRO-UGARSKU POŠTOM NA MJESEC K 125. ZA TROMJESEC K 375 POLUGODIŠNJE I GODIŠNJE RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO K 15 I POŠTARINA. — PLATIVO I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

JUTARNJI LIST
IZLAZI SRIEDOM, PETKOM I NEDJELJOM

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UREDNIŠTVO I UPRAVA „HRVATSKE RIEČI“ NALAZE SE U „HRVATSKOJ TIŠKARICI“ (Dr. KRSTELJ I DRUG.) — RUKOPISI NE VRAĆAJU SE. — NEFRANKIRANA SE PISMA NE PRIMAJU.

OGLASI PO CIENIKU.

Na čemu smo?

Zadar, 20. siječnja.

Početak mjeseca studenoga u Beču se je obdržavalo zajedničko ministarsko vijeće. U poluzvaničnom saobćenju javljalo se je, da se je zajedničko ministarsko vijeće bavilo sa kompleksom bosansko-hercegovačkih željeznica. Ljubljanski liberalni list „Slovenski Narod“ donio je od svog bečkog izvjestitelja neke detalje iz sjednice toga vijeća, javljajući istodobno da će o fizičnom saobćenju kroz malo dana tačno navesti pruge koje se još ove godine imaju početi graditi.

Njoliko dana kasnije „Slovenski Narod“, opet po izvješćajima iz Beča, donio je viest da će se na proljeće početi sa gradnjom dalmatinskih pruga.

Kako sam saznao od zast. Perića, članovi „Hrvatsko-slovenskog kluba“ tražili su kolike od ministra predsjednika toliko od ministra željeznica, ali da kažu, što je na stvari sa gradnjom dalmatinsko-bosanskih željeznica.

Privatni odgovori zvučili su jednako kao i ministrove izjave u parlamentu i u odborima. Iz svih tih izjava dobio se je utisak, da se u Beču misli na izgradnju dalmatinskih željeznica, ali da za sada ne razbijaju glavu radi toga, kada bi se imale izvršiti, odnosno započeti te radnje.

Ovih dana iz Beča prispjele pozitivne informacije potvrđuju izjavu ministra Buriana u delegacijama za razprave Baerletherova prešnog predloga o bosanskih željeznicama, da se još za sada nemože ustanoviti termin, kada će se početi sa dotičnim radnjama.

Taj se termin nemože ni danas utlačiti jer izmedju austrijske i ugarske vlade — to saznajemo od veoma pouzdane osobe — nije u tom po na važnom pitanju postignut još nikakav sporazum. Saznajemo dalje, da se sam kralj više puta izrazio želju, da se što prije dođe do toga sporazuma, jedino da se „već jednom spoji željeznicom prugom Beč sa Spljetom, i da se tako udovolji staroj želji dalmatinskog puka“.

Dok Magjari prave još uvijek nove zaprieke ovom sporazumu, dotle bečka vlada — štiti, a Dalmacija sveudilj nezna, na čemu je!

Uvoz živa blaga u Dalmaciju.

Dubrovnik, 18. siječnja.

Čim se u ugarsko-hrvatskom parlamentu poprimi zakonska osnova o trgovanju živom, Dalmacija će biti u mogućnosti da uvozi živa blaga iz Austrije i Srbije.

vačkom ugovoru sa Crnogorom, namau će bit otvorena crnogorska granica uvozu živa blaga u bezgraničnoj količini. Ali kako se saznaje, od te blagodati, osim Boka Kotorske, ostali dalmatinski predjeli ne će imati nikakve koristi, jer se namjerava strogo paziti da se n. pr. iz Ercegovičeva kontrola uvoza živa blaga iz Crne gore smjeti uvajdati i u Dubrovnik, ostasmo presenećeni, kad čujemo, da su se tomu uvažavaju isprovodili Madjari.

Kad nam je jučer ovi viest prišla jedna oficijelna osoba i mi ju iz znatiželjnosti zapitali, da li će se živo blago iz Crne gore smjeti uvajdati i u Dubrovnik, ostasmo presenećeni, kad čujemo, da su se tomu uvažavaju isprovodili Madjari.

Ma je li moguće povjerovati da austrijska vlada nije imala pred očima protike pučanstva dubrovačke okolice. Otkad se je amo preselila vojska, meso je, kao i povrće, voće itd., poskupilo nevjerojatno. Pa zar austrijska vlada nije obzirom na toliko broj militera mogla uzastojati da predobije ugarsku vladu, kad i to o njezinju volji ovisi, da se u dubrovački kotar može uvesti, ako ne bezgranično, ono bar jedan naznačeni broj živog blaga malog i velikog roga, kojim bi se pokrila potreba mesa kod nas.

Uvozom živog blaga iz Crne gore u južnu Dalmaciju do Metkovića pomoglo bi i se srednju Dalmaciju tim, što bi sadašnji uvoz živog blaga iz Hercegovine u južnu Dalmaciju za ovu postao suvišan te bi morao tražiti prodaju u srednju Dalmaciju, usljed česa bi tamo morale pasti cijene mesu.

Kad smo saznali za ovu jabuku, što nam ju vlada pripravlja, čestitismo našim zastupnicima Biankiniju i Čingriju na ovoj djakoniji!

Srbske željeznice po Balkanu.

Sarajevo, 18. siječnja.

Ako se obistine glasovi, da je Srbiji uspjelo u Parizu sklopiti novi zajam u svoti od 250 milijuna franka, to će taj zajam bit predčeta turko-srbskom ugovoru, usljed kojega Turska će podijeliti

Srbiji za ovu veoma važnih koncesija u Novom Pazaru i u sjevernoj Albaniji.

Novi srbski zajam ovisi o postignuću turko-srbskog sporazuma glede gradnje željeznice od srbske granice, varoši Raška pa na crnogorsku granicu, odnosno na jadransko more.

Srbska je vlada preko svoga poslanika u Carigradu dra. Nenadovića kod turske vlade postavila predlog, da li, s obzirom što je Turska izjavila, kad ona ne bi mogla dalje upravljati sa Novimpazaru, isti ne misli odstupiti ni Srbiji ni Crnojgori, sa Srbijom sklopila jedan trgovački ugovor, usljed kojeg bi se Turska obvezala ustupiti Srbiji od Raške prama moru stanoviti dio zemljišta u širini od deset kilometara, na kojem bi onda Srbija smjela graditi vlastitu željezničku prugu.

Ovaj ugovor imao bi se sklopiti samo za pedeset godina. Za tu uslugu Turska bi dobila od Srbije jednom za uvijek svotu od 30 milijuna franka. Osim toga bi Srbija plaćala Turskoj stanoviti godišnju najamninu. Nakon pedeset godina Turska bi postala gospodarica ove željeznice, kao i svih na iznajmljenom zemljištu podignutih zgrada itd.

Srbija namjerava, dodje li do ovog ugovora, graditi željeznicu od Kragujevca preko Kraljeva na Rašku, a onda kroz Novipazar na more, na turskom zemljištu.

Kako bi pak u Novom Pazaru i u sjevernoj Albaniji srbska željeznička pruga bila izložena dnevnoj pogibelji barbarskih napadaja, to bi Srbija na zemljištu uz željeznicu posagradila nužne kasarne za smještenje vojske, koja bi imala čuvati željezničke šine i ine zgrade, Tim bi dakle Srbija sa svojom vojskom okupirala uz lrgovačku privolu Turske jedan dio Novopazara.

Uspije li Srbiji sklopiti sa Turskom ovaj ugovor, onda Srbija neće graditi željezničku svezu preko JUžice na Višegrad da se središte zemlje spoji sa jadranskim morem kod Metkovića (ili kasnije kod Kleka i Spjeta). Srbija je već sada nastupila ideju gradnje pruge od Kragujevca podnosa Kraljeva preko Užice na bosansku granicu. Tom odlukom Srbije padaju za sada sve fantazije nekih dalmatinskih novina, da bi pruga Spljet-Sarajevo-Višegrad (ili možda Uvac) mogla postati prava srednjobalkanska željeznica. Za sada o tomu nema više govora. Srbija je protivna svakom gvozdenom spoju sa Dalmacijom preko Bosne.

Kako se znade, da Austro-Ugarska nije još napustila osnovu gradje novopazarske pruge od Uvca preko Plevlja na

Metrovicu, proti kojoj se gradnji Turska ne misli ni iz daleka protiviti, to se drži, da, ako je doista izmedju Turske i Srbije postignut sporazum u pitanju željeznice, odnosno u pitanju unajmljenja zemljišta u Novom Pazaru i sjevernoj Albaniji, da je taj ugovor usliedio uz privolu Austro-Ugarske Monarkije.

Gospodarski pregled.

Franjevci i seoske blagajne.

Primamo iz Drniša: Danas, kada se diže kuka i motika protiv svećenstva u obće a protiv franjevačkog reda napose, koji zbog raznih borba za vjerske i narodne svetine predstavljaju jednu od najsavjetlijih stranica junačke povjesti hrvatskog naroda, nije s gorega da se neprestano i na osobiti način iztakne, kako Hrvati Dalmacije, Bosne i Hercegovine, kao što oni svih drugih hrvatskih pokrajina te sve zemlje milog nam slovenskog naroda, napokon i gospodarsko njihovo pridignuće najvećim dielom našem dičnom svećenstvu duguju. Eno nam na dokaz sve zagorske blagajne od prve do zadnje u njegovim rukam, gdje nastoji svim marom i žarom te postizava da se naš od raznih nametnika i kamatnika oguljeni i oterani narod navikne radnji, štednji i tačnosti, a što je najviše da, ote se iz čampra istih, postane svoj, neodvisan u svom poštenom djelovanju, u zdravom prosudivanju tudjeg vladanja i postupanja, sa se u jednu rječ oslobodi robstva šabci da sebe nesretni jaram neprijateljskog gospodarenja, pod kojim je stierjao. Ta i zeman je više!

Istina je da se tom plemenitom nastojanju bacaju sa mnogih strana svi mogući klipovi, stavljaju se razne zaprieke pa i od onih, koji bi takovoj uspješnoj radbi imali u velike begenati. Ali da! sit gladnu nevjeverje, pa neka gospoda, prevrću u samoci njihove sobe zakonike i postupnike, misle da će narodu jedino tada pomoći ako mu svećenstvo otudji, ako svećenstvo onemoguću svaki utjecaj pri rješavanju gospodarskih, političko-narodnih i kulturnih njegovih pitanja; ako naš od svakoga zapušteni narod, osobito biednu Zagoru, koja rek bi da niti ne pripada jednoj civilnoj državi, jednoj velevisiti nekogovom najzabitiem kraju tripolitanske ili cirenaičke zemlje, povrate što ne se kaže u prvašnje stanje, t. j. u prvašnje robstvo.

Misle li svakakovići izmedju ostaloga oteu iz ruku svećenstva njegove miljenice, seoske njegove blagajne, ustrojene su toliko truda i muke, a da ih predaju u po-

ganske ruke zjo shvaćene demokracije, koja je dosta štete nanila našoj siromasnoj hrvatskoj domovini a koja svoj otrov i dalje uštrcava gdje samo može.

Nadamo se ipak da će akcija oko a-sanacije naših javnih prilika od pravaške stranke onako divno započeta svoju svetu svrhu u skoro vrieme postignuti unatoč svim javnim i potajanim rovarenjima, pa da će i starija sudbena vlast uviditi, kako šiba onaj poznati zaključak okružnog Suda u Splitu u pogledu odnošaja izmedju zaslužnih i požrtvovnih otaca franjevacca i seoskih blagajna te da će omogućiti barem jednod načelno, definitivno rješenie istoga od strane vrhovnog Suda, koji će za stalno prihvatiti mnienie drniškog i okružnog Suda u Šibeniku izrečeno u parnici pod posl. Br. C II 286/9 a koje doslovno glasi: „Neosnovan je prigovor pomanjkanja aktivne legitimacije, koji bi pravom odbijen od prvog Suda, jer fratar, kao ravnatelj zadruge, ne prima nikakvu obvezu za se kao privatna osoba, nego na ime zadruge i zajedno sa drugim članovima iste zadruge a kao takav može se slobodno obvezati“.

Držimo da združivajeg mnienia od o-govora nema, pa kada bi i postojao kakav zakon, koji bi zabranjivao fratrima svako paćanje, svaki surad u blagajne, ko što ga absolutno nema, niti ga se daje izvesti iz obćih zakona, poričali bi mu be okolišnja svaku i najmanju kripnost s jedinstalnog razloga što bi se protivio zdravom razumu a po tome i vječnom zakonu božjem, a prama tome čisto kažemo da bi osudili svakog sudiju, koji bi zdrav razum pogazio, ko što bi u zviezde kovali svakoga, koji bi mu dužno poštovanje pribavio.

Jedan prilog fabriciranju utvarasko-demokratskih većina.

Metković, 17. siječnja.

Najsramotniji izbori u Dalmaciji to su bili obćinski izbori u Metkoviću. Tako se je izrazila jedna kompetentna ličnost u Zadru. To se odnosi na obćinske izbore, koje je vodio g. 1911 glasoviti upravitelj obćine Metkovske Petar Bošnjak.

Kod tih sramotnih izbora nije bila zajamčena, već nasuprot ugrožena sigurnost osobna; skućena je bila sloboda birača i njihova slobodna volja spriječena, jer je glavni cilj bio da manjina postane većinom. Kod tih sramotnih izbora bez ikakva pravna razloga i obrazloženja odbijalo se je glaslove i punomoći pravaških birača, a nezakonite utvarasko primalo. Kod tih sramotnih izbora vriedni Bošnjak mienjao

„Obzor“ i hrvatska enciklopedija.

U božićnom prilogu „Hrvatske Rieči“ (br. 599) napisao sam prilično obsežan članak o priredjenju hrvatske enciklopedije, i predložio hrvatskoj javnosti važnost tog velikog djela za našu knjigu i praktični život. Još sam poticao književnike, rodoljube i mogućnike hrvatske da pripomognu to velebno poduzeće radi narodnog ponosa ne samo, nego i da čemo tim pokazati jakost svijesti malenog hrvatskog naroda. U svemu tomu nije nikakva zla, ipak od hrvatskih novina našao se samo „Obzor“ (br. 9. o. god.) ožalostiti radi te veoma radostne i ugodne viesti pa sav nakostrušen dieli lekcije, krsteći to koristno poduzeće „vrlo pogibeljnom činjenicom“.

Nakon što je pretiskao odulji ulomak iz mogla članka, kako će naime hrvatska enciklopedija uz ostalo baviti se istardavnim hrvatskim spomenicima i slike doslovnih „Obzor“ prenosi i ove rieči: „Kazat će (hrv. enciklopedija) kad god se širi naša domovina, gdje jezik, predaje, običaji, zemljopis, poviesti itd. kažu što je hrvatsko, samo hrvatsko. Na ovo „Obzor“ primjećuje: „Ako se sve to obistini, stojimo pred jednom po naš kulturni razvitak vrlo pogibeljnom činjenicom“ (sic!). Tako se eto u jednom hrvatskom listu krsti pothvat, koji će biti na diku i uzor hrvatske knjige.

„Obzor“ i hrvatska enciklopedija. U božićnom prilogu „Hrvatske Rieči“ (br. 599) napisao sam prilično obsežan članak o priredjenju hrvatske enciklopedije, i predložio hrvatskoj javnosti važnost tog velikog djela za našu knjigu i praktični život. Još sam poticao književnike, rodoljube i mogućnike hrvatske da pripomognu to velebno poduzeće radi narodnog ponosa ne samo, nego i da čemo tim pokazati jakost svijesti malenog hrvatskog naroda. U svemu tomu nije nikakva zla, ipak od hrvatskih novina našao se samo „Obzor“ (br. 9. o. god.) ožalostiti radi te veoma radostne i ugodne viesti pa sav nakostrušen dieli lekcije, krsteći to koristno poduzeće „vrlo pogibeljnom činjenicom“.

A zašto? Evo zašto: „Prvo, veli „Obzor“, što je Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti namjerava izdavati Jugoslavensku enciklopediju“. Da budemo odmah na čistu treba istaknuti razlike, koje su ogromne, izmedju akademike i hrvatske enciklopedije. Prvo, akademika je isključivo i jedino Jugoslavenska, dočim hrvatska će biti svjetska. Drugo, akademika će biti u toliko znanstvena u koliko je znanost njegovana i tražena po Jugoslaviju, dočim hrvatska obasizat će sva područja ljudskoga znanja i umjeća, te koliko je i kako napredovala kod svih naroda od početka do danas. Treće, akademika bit će tiskana latinicom i ćirilicom, dočim hrvatska samo latinicom, po tom pristupačna svim Jugoslavincima. Četvrtu, u akademijiškoj — pošto ne ima čisto hrvatskog obilježaja za zemlje i narod hrvatski, pa radi osobnih političkih smjerova pojedinih suradnika — laško da se tiskaju radnje na štetu i nepravdu naših književnih i povjestnih steećevina i prava. Čini se da i pisac u „Obzoru“ predviđaja donekle tu pogibelj pa hoće da nas uvjeri da „nije akademiji palo na um da podade

našoj čitalačkoj publici u ruke djelo, kojim bi moglo naš nar. ponos prikriti ili kojim bi u znanstvenom ili narodnom pogledu moglo biti ma bilo čije uvjerenje povriedjeno“. Znamenito je da se tu govori samo o narodnom ponosu. Naprotiv u hrvatskoj enciklopediji neće biti nikakvih šalakarivja: u njoj naći će mjesta i zaštite svjače pravo po onoj: brat je mio, ma koje vjere bio, ili unučicu suum, svakomuo svoje.

Napadajući na hrvatsku enciklopediju, „Obzor“ nadodaje još jedan razlog. „Drugo — veli on — što su začetnici te hrvatske katoličke (sic!) enciklopedije biskup Mahnić i drugovi mu“. Dakle radi biskupa Mahnićia i drugova mu „stojimo pred jednom po naš kulturni razvitak vrlo pogibeljnom činjenicom“. Da se je n. p. stavio na čelo ovog poduzeća koji obzoraš, možda ne bi „Obzora“ zabolilo ni prst a kamoli glava. No kad je po sriedi čelnici Mahnić a po tom i biskup, tada valja da gusle drugu pjesmu gude.

A zašto sve to? Zar jedan biskup ne ima prava da se bavi sa izdavanjem enciklopedije? Zar ta iznimka mora biti samo kod nas i samo za hrvatske biskupe? Zar je znanost, književnost i umjetnost u hrvatskoj domovini monopol stanovitih ljudi ili

Jugoslavenske akademije? „Obzor“ hvaili velikane Strossmayera, Račkoga, Mešića i Torbara, pa zašto onda kudi Mahnićia? Nek se dakle smiri, jer biskup Mahnić znaet će „biti na visini znanstvene savremene valjanosti i obcene liberalnosti“ poput onih velikana. Samo će biti jedna jedina razlika. Oni naime velikani pripomagali su ustanove i poduzeća u nadi da se neće njihovu namu izrodit, i sada se gradi što se izrodit ne će.

„Obzor“ nadalje kazuje nam da će suradnici Jugoslavenske enciklopedije — oni u Zagrebu i oni u Beogradu — biti na visini znanstvene objektivnosti, pa nadodaje: „Sumnjamo, da li je ta ista tendencija u najavljenom poduzeću“. O tom pisac „Obzora“ ne bi imao ni malo sumnje da je bolje paziti na one moje rieči, koje on inače prináša: „Načelo će biti (u hrv. enciklopediji): tudje poštu; pa da je i dušman-ka, a svojim se dići. Dakle, stroga objektivnost, te ne će nitko imati povoda da se ne tuži“. Tako sam ja pisao misleći da se neće nitko tužiti kad vidi djelo dotiskano, ali ni u snu mi nije bilo da će „Obzor“ leleakati još prije neg se djelo počme tiskati!

A radi česa leleka? „Začetnici, kaže,

je članove povjerenstva bez da su se isti odrekli, niti imali namjere da se odreknu; kao što se je dogodilo veleporozniku Ivanu Veraji.

Kod tih sramotnih izbora u istoj izbornoj dvorani prišlo se je zatvorom i udiljnim upašenjem pravaškim pouzdanjem i iste se je silom iz dvorane fteralo, kako se je dogodilo popu Ivanu Nikoliću, samo stoga što se je usudio prosvjedovati proti nečuvanim nezakonitostima. Kod tih sramotnih izbora svaka se je igra i prevara upotrebila samo da utvarašidjodu do pobjede.

Izavni postupak bio je također skroz nezakonit; listine su bile izpravljene i uređene kako je utvarašidjalo bolje a nisu bile izpravljene na temelju izkaza poreznog ureda, pače tih izkaza u obće nije ni bilo.

Pa tko bi mogao nabrojiti sve znane nepodobštine i tajne makinacije izvršene po izborom sikarju Bošnjaku i njegovim satelitim? Dosti je napomenuti da se je i samog odlaslanika političke vlasti gonilo iz dvorane, i da isti u znak prosvjeda nam tolikim bezakonjem nije htio ni podsigati zapisnika.

I tako sramotne, pače najsrmatnije izbore u Dalmaciji Mješovitog povjerenstva u Zadru odobrava, udariv na njih pečat legalnosti, ni malo se ne obazirući na podnesenu opravdanu i istinitu tužbu. Mješovito povjerenstvo nije se ni obratilo koi. Poglavarstvu radi potrebita izvješća i razjasnjenja, već se je držalo izvješća istog upravitelja Bošnjaka, koji je te sramotne izbore vodio, baš po onoj turskoj: tko te tuži kadija, tko te sudi kadija.

Koja razlika! Obćinski izbori u Metkoviću — najsrmatniji u cijeloj Dalmaciji — bivaju od mješovitog povjerenstva odobreni i potvrđeni; obćinski izbori u Opuzenu — najpoštenije i najzakonitije vodjeni — bivaju od mješovitog povjerenstva uništeni.

I još nekoja gospoda imaju obraza da se tuže kad protiv sličnim lopovštinam podižemo svoj glas i provjedujemo! Po svoj prilici Bošnjak i njegovi prijatelji u Zadru htjedeše time izkopti svoju sposobnost jer se nadaju da će ih koja hrvatska vlada a la Kuen i Tomašić pozvati u Banovinu da tamo pokažu svoje riedke vrline.

Iz hrvatskih zemalja.

Iz Denarovog pašaluka.

Uvaženi štajerski list „Grazer Volksblatt“ donasid Zadra jedne brozjavku, u kojoj se javlja o sa strane financijske oblasti naredjenim talijanskim tiskanicama, koje se sada više nesmiju upotrebljavati, pa nadodaje slijedeći komentar:

„Ovaj bezdušni pašaluk sa poreznim novcima treba na najčestiti način osuditi. U pasivnoj Dalmaciji, koja se upravlja sa poreznim novcima drugih zemalja, imale bi proćelne vlasti državne uprave sa državnim novcem tim opreznije upravljati, ponadase u ovo doba, kada sama država treba novaca. Kod financijske direkcije u Zadru mora se proćistiti (muss aufgeräumt werden). Za takove stvari ne bi se imao samo parlament brinuti nego i

čnjacima, protestantima, židovima, pa i muhamedancima ostati će njima. O svakomu i o svemu će se govoriti napose, a valjda i obzoraština bude imala svoje poglavlje. Tako postupa svaka objektivna enciklopedija, pa će i hrvatska. Zaman se za tu ljutiti. Nije zadaća prave enciklopedije tudje otimati, a nije ni pošteno: nego u vjernom prikazu izniti historijat naroda i religija, dogni i rabluda. Ovisit će o onom koji čita da sudi o svemu i pripoznat istinu. *Intelligent pauca!*

Valjda je i sam pisac „Obzora“ uvidio labavost svojih razlaganja i opažanja, pa na kraju članka udara u sentimentalne žice. Čuje ga. „Mi smo maleni narod sa maleni znanstvenim djelovanjem i ograničenim znanstvenim rezultatima, zašto da imademo dno enciklopedije, za koje treba štediti i s...“ Jtati ne samo duševni rad pojedinačnog stručnjaka, već i materijalne prinose“. Ove rieči mogu se prenieti ovako: Molim vas, vaši šezdeset suradnika dajte Jugoslavskoj akademiji, sakupljene hijlate kruna sasujite u njezine torbice, pa će ona sa svojom enciklopedijom liepo prikazati „maleni naš (?) narod, njegovo maleno znanstveno djelovanje i njegove ogranićene znanstvene rezultate!“ Čini se da ta misao proviruje iz

komisija za upravnu reformu. Nu pošto se od ove još za dugo nemože ništa očekivati, to mora sama vlada učiniti ovdje reda“.

Nabishop Stadler i pravaški sanstank.

Dr. Mile Starćević primio je ovaj brzovaj: Vrativši se kući nadjoh Vašu brzovajku. Srdaćno se zahvaljujem Vama i svoj ostaloj gospodi na čestiti k mojoj tridesetogodišnjici. Ujedno s veseljem pozdravljam sve zaključke stranke, poimence podpunu sporazum izmedju zajednice i u druge. — Nabiskup Stadler.

Magjarsko prodiranje u ratnu mornaricu.

„Naša sloga“ javlja: Zadnjih dana pronieše se gradom glasovi da se je proti prećastnomu gospodinu superioru mornarice Kokoju uputila neka iztraga i da su se s neke strane podigle spletkete proti njemu. Čulo se da te intrigue potječu od magjarskih krugova i da im je svrha maknuti prećastnoga Kokoju, da se valjda na njegovo mjesto postavi sin kakvog propalog magjarskog magnata.

Mi koji u dušu poznamo i štujemo g. Kokoju radi velikih njegovih vrlina, požurili smo se da se o stvari informiramo najprije kod njega samoga. No na žalost g. Kokoju zatvorio se je u muk službene tajnosti i nije se od njega ni rieči moglo doznati. Vidjela mu se je na licu duboka duševna potištenost i to je jedino odavalo da se je nešto dogodilo. Daljnim iztraživanjem doznale su se ipak neke potankosti. Objedila su ga tri druga, tri magjarska kurata, koja nam je simo donela zlosretna i kobna politika magjarske mornarice. Obtužili su ga po čuvanju, da bi se bio prezirno izrazio o visokim osobama. Nisu znali kazati od koga su to čuli, ali su računali da je već slabo ako tri čovjeka o tome i sumnjati mogu.

Tko i malo poznaje prećastnog Kokoju, taj će a priori znati, koliko je istine u tim magjarskim objedama. Ali tko g. Kokoju poznaje u dušu kao mi, njegovu muževnost, njegovo pošteno i lojalno mišljenje te neizmjereno poštovanje, kojim on govori baš o onim osobama, koje je tobože uvriedo, taj će se upravo zgražati nad tom drzkom i zloćinaćkom obtužbom magjarskih kurata.

Ova odpadnićka gospoda sa slavenkog stabla a zadonega azijskima magjarskim šovinizmom, hoće evidentno da i u našu mornaricu unesu korupciju, koja caruje i kraljuje u njihovom orasgu. Gle, i ovi debrecinski epigoni očutishe najednom dinastićne vjernosti tako potencirano, da se čak pretvorishe u proste klevećtine.

Ostalo u budućem broju. Danas javljamo da ćemo stvar do dna iztražiti i jamćimo gospodi magjarskim kuratima, osobito onom perversnom satiru izmedju njih, da će iz ove afere izići zablaceni glava.

O hrvatstvu fra Grge Martića.

Poznat je, da ih ima mnogo toga uvjerenja, da se Martić nikada nije priznavao čistim Hrvatom, nego da je uvijek tražabnjao u ilirstvu, u jugoslovenstvu; a Srbi su ga obćinom svojom naglošću ubrojili medju zviezde srbskog neba, kao

navedenih rieči. Ne spada na „Obzor“ brinuti se za duševni rad stručnjaka, jer je to pasao pojedinaćno. „Za materijalne prinose“ neka ga ne boli glava, jer je i u tom podpunu sloboda pojedinaca, koju treba poštivati, a osobito novine, koje vazda govore o velikoj slobodi, a htjeli bi da uvijek bude po njihovu.

Na primjedbu da se čudi „da ova kulturna činjenica, koja nam se ukazuje u svagdanjim našim prilikama, nije uvažila kod onih, koji su zamislili ovo poduće i koji mu namjeravaju svojim bilo kakovim radom pomoći“ odgovorit ću sa malo rieči. Svojedobno bili su poduzeti shodni koraci kod Jugoslavenske Akademije da se sporazumno poradi oko izdavanja jedne velike enciklopedije. Akademija ili se valjda bojala stvoriti kod hrvatskog naroda *onaj pojam* o znatosti, umjetnosti i književnosti, o komu naklapa pisac u „Obzoru“, ili je valjda imala pred očima svoje jugoslavenske smjerove... pa se nije došlo do sporazuma. Zbog toga nužno je objelodanjenje posebite hrvatske svjetske enciklopedije, pa bilo to drngo ili ne „Obzoru“.

F. J. Milošević.

što je „Srbska Rieć“, iza smrti Fra Grge, oborila se na priobćenu od fra M. Maćuge u novinama viest o hrvatstvu fra Grgina, O. A. Čičić dao se na uređivanje fra Grginih akata, koja su bila u jednom sanduku u njegovoj sobi i već do sada naišao na dokaz, koji bi jamćio za njegovo hrvatstvo. Našao je autentićni dokaz fra Grgin za njegovo hrvatstvo. U napomenku Strukiću Martić kaže: „Ako bi koji — a čini se, da ih ima u narodu — o mojoj narodnosti sumnjio, valja mu kazati: da sam rođen u županiji bivšoj Hrvatskoj, jednoj od sedam poglavitih (prećatano. Op. referenta),

što ih broji Porfirogenit, Imotskoj, gdje su se prvi doslići prastari Hrvati nastanili te i do danas ta ista kraljaštva posjeduju: dosljedno je dakle, da sam i ja Martić poriećkom i rodom Hrvat, što sam i svojim životom i djelovanjem pokazao“.

Uapšen radi špijunaže.

Dne 12. ovs. mj. policija u Pulu uapsila c. k. poštarskog oficijala u miru Federika Trigari iz Zadra koji se nakon umirovljenja nastanio u Rimu. Taj Trigari, austrijski činovnik, službovao je na pošti u Pulu. U zadnje vrijeme došao u Pulu te uapšen radi špijunaže.

Malo obraćuna.

„Narodni List“ mislio je valjda, da će neupućeni svijet uvjeriti, kako dobrog konja za trku imade, kada se je na naš članak „Za čast Dalmacije“ onako jeftino nabacio na šibenske pravaše. Škandalozan postupak Zemaljskog Odbora u poslu obćine drniške tako je oćit, da se je glasilo utvare dalo na nezahvalan posao prađe.

„Narodni List“ ne bi branio obćinu drnišku, da se ne radi o brani njegove krave muzare, Zemaljskog Odbora. Nema je dosta konstatirati to, što je cijeloj javnosti poznato, da je naime obćinska blagajna u Drnišu sa strane revizora Zemaljskog Odbora bila zapećena i pečati nisu se uklonili dok nisu bili raspisani izbori za carevinsko vieće, kada je Zemaljskom Odboru bio postavljen nož pod vrat: *ili skinite pečate ili ne glajemo za dva lćvećica.*

Ako su oni pečati bili postavljeni bez ikakva povoda, tada je dosta lakoumno sam Zemaljski Odbor dao povoda, da javnost sumnja u čistoiću prilika na obćini drniškoj. Ako je pak Zemaljski Odbor postavio mećura u vršenju svoje dužnosti, ta stroga mjera nije mogla da odpadne samo stoga što smo bili uoći izbora.

O insinucijama ima pravo svak da govori, samo ne kreature „Zemaljskog Odbora“ i martolozu „Narodnog Lista“ za koje se zna, da ne postoji nikakav zakon ni ničije poštenje nego samo njihovi stranaćki odnosno osobni interesi.

Ne mi nego upravo oni svega i svaćesa trubili su o baratanju obćinom imovinom u Drnišu, a sada, kada je to prodrlo u široku javnost, krivi smo tobože mi, kao da smo mi oni koji reviziju obavili i pečate postavili.

Mi bismo mogli zaći u detalje, ali nećemo; tek ćemo upozoriti kamoru da nas ne izazivlje, a pogotovo da ne spominje paušaliziranje obćinskih prireza sa rudarskim drućtvom „Monte Promina“, kada je u istu pogodbu Zemaljski Odbor — a ne mi — uklinuo. Nego to paušaliziranje nije jedan redoviti prihod, pogotovo ne dok pogodba nije pravovaljana; ali se o tomu i ne radi, nego da li je revizija sa strane Zemaljskog Odbora našla opravdanim promećanje novcem sa strane obćinske uprave, ili je ta revizija došla do vrlo nepovoljnih zaključaka o kojima se je javno govorilo.

Mi se nećemo pravdati, kojoj stranaćkoj grupaciji pripada gosp. Skelin; ne bi nam ipak bilo teško dokazati, da se je gosp. Skelin već od prve svoje mladosti priznavao pravašem.

Što se tiće zajma gosp. Skelinu, nama će biti drago, ako mu se taj zajam udieli; samo ćemo kazati, što nam je vrlo dobro poznato, da dok nisu bili raspisani izbori za carevinsko vieće, lćvećić nije htio ni da čuje o zajmu, te je okrećao glavu u Zadru gosp. Skelinu, a kasnije kad je nastala trka za izbore, gospoda sa Zemljišno-Vjetieskog zavoda stavljala su svoje u izgled Skelinu, samo da izboru dobro prođu. Ako g. žele da doznaju za pisma i imena onih koji su se tim nepoštenim sredstvom služili, mi ćemo im biti vrlo rado na usluzi.

Okolnost glede nudjanja novaca sa strane naših ljudi za pokrćeće dugova g. Skelinu, kada bi i bila istinita, nebi bila sramotna ni po gosp. Skelinu ni po naše ljude, jer je to dopušteno i nikakovim zakonom nije zabranjeno. Nego pošto se spominje ime Dra. Marušića, upozorit ćemo „Narodni List“, da je baš Dr. Marušić bio onaj koji je dozlio u Šibenik i nagovarao da svakako kandidira Dr. Krstelj, jer inaće da će proti Dra. lćvećiću, „inkarnaciji trulog sistema u našoj zemlji“, kandidirati opet on sam. Upozorit ćemo ih još, kada je Dr. Marušić uoći izbora došao u Dra. Krstelja u Šibenik, da mu podade bar kakvova obećanje u pitanju zajma gosp.

Razloge za što su glasovi odbijeni ili primljeni smrtnici ne smjedu znati. Osoba koja je proćitala cielo riešenje uvjerava nas da je razsuda Mješovitog Povjerenstva jedno baš remek-djelo.

Vjenćanje. Jućer se je vjenćao gosp. Jerko Bumber, naš odlićni istomišljenik, sa milovindom gospodjom Venkom Čala. Bilo sretno.

Prva zabava sa plesom „Dobrotvornog drućtva“ u Zadru. Primamo iz Zadra: Mlada ljeta, nada svietu! — izrekao je pjesnik veliku istinu, nu na žalost dopred nekoliko godina malo se na to mislilo i tu istinu držao svetinjom, geslom...

Mladost je početak i središte svega, svaki zamašnjiji, smjeliji podhvat nikao u mladenackom sruću, a svakom prekreću je mladost zaćetnikom i osnovom. To nam potvrđuje povjest svih narodnih pokreta i obćeg narodnog napredka, te je sasna dobro i opravdano rećeno: Narod bez čestite mladosti, narod bez budućnosti! Da pako mladost bude čestita, te bude odgovarala potpunju svojoj uzvišenoj zadaći, treba odgoja, škole, kulture...

Kod nas u Zadru osnivaju se svakovrsta patriotska drućtva, koja su sva bez razlike dobra, pohvalna, na diku i sruću svakom pravom Hrvat, a na zato pogubne talijanštine, ali do pred nekoliko godina ne bilo ni spomena o kakovju drućtvu, koje bi se jedino bavilo pomaganjem siromašne omladine i tako bez sumnje bilo primim i glavnim zatorom narodnih protivnika. Da se do toga dođe, moralo se naućiti, kao obćino od samih protivnika, i to, kad je dogorilo do nekata, te se napokon i u Zadru osnovalo dobrotvorno drućtvo za siromašne ućenike. O potrebi tog drućtva u Zadru, gdje upravo uzorno cvate talijanska „Legia nazionale“, nije ni potreba govoriti. Ta svak je o tome uvjeren i Svak je, kaćem uvjeren, ali ne svak dosljedan svom uvjerenju, t. j. svak kaže: To je drućtvo potrebno, uzvišeno, korisno itd., ali većina, kad treba stresti kesom, te pomoći to drućtvo, okreće glavu, mršti se, prigovara, dapaće ima i takovih, koji rade i na zator tako uzvišena i humanitarna drućtva (Na ćast im!) Jedino pogrebi sjepte pojedince dobrotvornoga drućtva, te je žalosno, ali zgoljna istina, kad se kaže da dobrotvorno drućtvo u Zadru živi gotovo od samih pogreba. Ah! biedna mladosti! Smrt i pogrebi — tvoja opreka — jedini te pomaću!

Mladost, koja je, kako rekoah, zaćetnikom svega, ne zapušta svog dobrotvora, te na ćelu naših ditićnih osmoćkolaca, uza sve badešne kilpove i prietnje, uspjela je, da daće prvu zabavu sa plesom u prostorijama „Hrv. Čitaonice“ u prošlu nedjelju, dneva 14. o. mj.

Ćlenjeno gradjanstvo, uza svu protuagacijju nekoih te nekoih, „dosta se brojno i obilne ruke odavalo, te se mora priznati, da je zabava svakako i sa moralne i materijalne strane uspjela iznad očekivanja, što nek bude na ćast i diku našim srednjoićolcima, a napose osmoćkolcima.

Prvi dio zabave, ko uvod plesa, bio je mali koncert od deklamjanja, pjevanja, udaranja na violinu i glasoviru.

Zabavu je otvorio osmoćkolac Ljubimir Maštrović sa prigodnom pjesmom našeg poznatog pjesnika Rikarda Jeretova Katalinića. Tu je prigodnicu g. Maštrović, po modernju metodi deklamjanja, deklamovao sasna bistro, glasno, bez ućoćenosti, pretjeranosti i kretanja rukana, pravilno akcentujući i istiućući rieći, kako se upravo zahtjeva kod moderna deklamovanja. Zatim je inaće poznati muški pjevićki zbor srednjoićkolaca upravo divno i bez ikakova prigovora izpjevao „Prosvjetom slobodi“ od Šestaka, gdje pokazao osobitu vještinu u držanju tempa i prelazu izmedju piana i fortissima, što se pored pjevaća ima osobito zahvaliti njihovom poćrtvovnom ućitelju g. prof. F. Ledereru. Iza toga je gosp. Petar Zanello, stud. iur. izveo na klaviru „Sans Souci od Aschera.

Izvedba nije bila loša, ali bi bila još bolje izvedena, da je g. Zanello bio hladniji, nu to je obćino kod svakog pravaka, da publika mnogo na nj djeluje. Inaće se vidi kod gosp. Zanelle dovoljna vješitina i velika marljivost pri udaranju, te se nadamo, da će nas još koji put zabaviti kojim biranim komadom.

Nada su se slušateljstva dojmila Leharova „Fantasie Hongroise“, koju je na glasula svoje gimnazijale Dobrota, inaće dosad poznati violinist. Gosp. Dobrotu pratio je na glasoviru gosp. Konić,

Iz grada i pokrajine.

Nemarne predbrojnice upozorujemo, da plate svoj dug, da ne budemo prisiljeni obustaviti im šiljanje lista.

Salomonske rješitbe Mješovitog Povjerenstva. Primamo iz Zadra: Mješovito povjerenstvo svojom razsudom od 9/12. 1911 Broj 38. rješilo je tužbu proti izbornom ćinu u Metkovićim, te se ćitaju ovi zaključci: da bi zakonito primljen glas... da bi zakonito odbijen glas...

Tako glase oćluke, kojih imademo cijeli snop pred sobom, kojimi c. k. kot. Poglavarstvo priobćuje zanimanim strankam riešenje tužbe Veraja Ivana proti glasovitu izbornom postupku u Metkovićim.

Za ćudi svi odbijeni glasovi odnose se na pravaša, a svi primljeni glasovi pripadaju utvarašim.

stud. med. U ovom komadu pokazao je gosp. Dobrota svoju veliku vladinu, dar i vježbu u gusljanju, te nam ta mlada sila daje velike nade. Samo naprijed!

Takodje se osobito iztaknuo i slušaocima svidio osmoškolic Ivan Pačić u deklaraciji „Smrti Petra Svačića“ od Še-noe, gdje je g. Iv. Pačić pokazao svoju veliku vještinu, školu, a i dar deklamovano, tu je burnim i dugim pljeskom ponovno izazvan, na što je razveselio prisutnike sa „Ludom“ Petofia u prevodu Zmaja Jovana Jovanovića, koju je tako krepko, vješto i umjetnički izrekao. Prvi dio zabave svršio je sa „Ljepa naša“ od Fal-lera, koju je izpjevao pjevački zbor.

Drugi dio zabave sačinjavao ples do zore uz sudjelovanje vojničkog orkestra. — Ni drugi dio nimalo ne zaostaje za prvim, jer se začas razmahao skladan, živahan ples, koji je plesni odbor osmoškolic znao tako krasno razrediti, da je sve bilo živo, zadovoljno, zabavljeno i veselo. Živahnost se uveća, kad najjednom plesači uresišu svoje plesačke svježim cvijećem i svojim trobojnim kokardama.

Za velikog odmora po običaju bila večera od hladnih jela, pri kojoj bijaše vesela pjevanja, dosjetlaka i šala, to iza i sata poslie ponoći; okriepljeni skočiše svi na zvuk orkestra i dvoranom se pa-rovati zaleljajše. Ne mogu, a da ne iztaknem svršetak plesa, koji će tako živo i pun zadovoljstva kao i ciele zabava dugo o-stat u pameti svih plesačica i plesača. Sve je teklo u osobitu skladu, ugodno-štim i finoci, da se upravo divimo našim mladež, a osobito osmoškolicima, te čestita-amo njima i njihovim gg. odgajateljima, jer su im uistinu svi na dku!

„Hrvatskom Sokolu“, da počaste uspomenu pok. Mandine Ratley, darovaše gg.: Joso Karadžole K 2, obitelj pok. Krste Karadžole K 2, Božo Čelar K 1.

„Javno Dobrotvornosti“, da počaste uspomenu pokojne Mandaline Ratley, darovaše gg.: Ante Cosolo K 4, obitelj Paške Čikare K 4, Tvrdka V. Inčiostru e figlio K 4, Roko Giadro K 4. Uprava harna zahvaljuje.

Društvu dobrovoljni vatrogasaca darovala je tvrdka Artur Grimani i drug K 2, da počasti uspomenu pokojne Man-daljene Ratley, na čemu uprava društva najljepše zahvaljuje.

Škole i zima. U našem smo listu podrobno izložili stanje dvorane pučkih škola u našem gradu za vrijeme zime. Po-navijamo, da dotične dvorane nisu snab-đene ogromnim pečima, kako inače bi-glijenički razlozi zahtijevali. Pri ovakvoj oštroj studeni, koja ove godine vlada, prieka je potreba, da nadležni doskoče, ali čim prije, jer bi svako zakašnjenje moglo uroditi nedoglednim posljedic-m za školsku mladež i učiteljske snage. Ne ra-zumijemo, kako se može zahtijevati od nesteaše djece, da pohađaju školu kad i odrasli drhcu? Vani toplomjer pokazuje nišću, a u mrlzim školskim dvoranama dva i tri stupnja, rijetko četiri stupnja to-pline. Sve srednje, pa i gradjanske škole imaju peći za ogrievanje dvorana. Čtenimo, da je za pučke škole mnogo potrebitije. Čudnovati nazori vladaju kod onih, koji se imaju priliku za pučko školstvo u po-krajini. I ovom prilikom naglasujemo, da se za sve nalazi novac na pretek; za luksuse i nepotrebite, samo na pučkim školama i učiteljima nemilosrdno se škrta-ri. Mogućnici na Olimpiu prenite se i pre-nesite mišlju na kukavne pučke škole i učiteljstvo, možda se smilujete!?

Onil Šajju g. V., učitelja, u Sibiriju što rastvara u školi prozore po ovoj zimi (inače paklenska laž njih dostojna), a mi bi poslali na zasluženo robovanje u Sibi-riju njih, da okaju sva ona zlodjela što ih počiniše u ono doba, na štetu malih i ve-likih u Šibeniku.

Milodari za gradnju „Sokolane“ u Makarskoj. Primamo iz Makarske: Gosp. Klement Babić, kao član odbora za gradnju

„Sokolane“, primio je od gosp. Lovre Pa-ulinovića iz Dargaville, lira engl. 10, šel. 5 i 6 p. za koje je bilo isplaćeno u aust. vried. K 246:70. Od gosp. Ante Andrijaše-vića iz Pargena-renga, lira engl. 6, za koje je bilo primljeno u aust. vried. K 144:06. Evo imena gospode darovatelja što je sa-kupio g. Pavlinović: Ivan Barbarić š. 2 p. 6; Frank Pečar š. 2 p. 6; Ante Djiković š. 2 p. 6; Petar Dean š. 2 p. 6; Vice Dean š. 1; Stipe Mršić š. 1; Vicko Sisarić š. 2 p. 6; Ivan Pavlinović š. 3; Mijo Šumić š. 3; Stipe Devčić š. 2; Mate Sumić š. 2; Jakov Milkota š. 5; Jakov Vodanović š. 3; Nikola Kokić š. 2; Ante Rosandić š. 3; Mate Jakić š. 5; Ivan Urlić š. 2 p. 6; Cviko Nola š. 1; Josip Urlić š. 2 p. 6; Mate Matulić š. 5; Mate G. Jakić š. 2; Jozo Vela š. 1; Stipe Vela š. 1; Stipe Jagović š. 2 p. 6; Dominik Sisarić š. 5; Vice Vulnović š. 3; Mate Jurij š. 4 p. 6; Filip Šnu-de š. 5; Nedjelko Šnude š. 5; Šimun Uj-dur š. 5; braća Mate i Marko Raketa š. 10; Kuzma Žuvić š. 3 p. 6; Niko Židić š. 2 p. 6; Andjelo Mirko š. 2 p. 6; Ante Matulić š. 2; Stipan Laurić š. 2; Anton Dragičević š. 2; Mate Jakić š. 2; braća Petar i A. Marinković š. 5; Petar i Ivan Marinković š. 5; Toni Dragičević š. 2; Nikola Ančić š. 4; Ivan Vulnović š. 3; Ivan Ujdur š. 5; Šimun Dean Ivin š. 10; Stjepan Lucić š. 5; Jozef Ravlić š. 2 p. 6; Šimun Dean Lovrin š. 5; Dobroslav Mihaljević š. 5; Petar Ba-bić š. 5; Prijatelj Sokolstva š. 8; Jure Lans š. 2; Jozo Letica š. 2 p. 6; Ivan Totić š. 3 i L. Urlić š. 5; Stipan Bilas š. 5; Ivan M. Totić š. 10. — Preko gosp. Andrijaše-vića darovali su gg.: Ante Andrijašević K 3; Jozo Kostanić K 3; Mate Kostanić K 3; Ivan Kostanić K 3; Mate Gabrić K 3; Lo-vre Petričević K 3; Mate Pečar K 4; Vice Frančević K 3; Marijan Glavaš K 3; Iko Pečar K 3; Ivan Veža K 3; Luka Antuno-vić K 2; Nikola Petričević K 3; Braća Gr-bić K 12; Mate Grbić K 3; Jakov Brajko-vić K 3; Stipan Juraković K 3:60; Stipan Bakalić K 3; Nikola Frančević K 3; Mate Puhačić K 6; Ivan Slavko K 2:40; Mate Petričević K 3; Gase Jates K 12; Marijan Mihaljević K 6; braća Ivan, Mate i Frane Sumić K 24; Ivan Raos K 6; Mate I. Su-mić K 3:60; Stipe Batić K 2; braća Jure i Andrija Škorput K 8; Mijo Jakičević K 2:40.

Svima plemenitim darovateljima naj-ljepša ihvala i srdačni hrvatski Sokolski po-zdrav šalje. — Uprava „Hrvatskog Makar-skog Sokola“.

Družbi Ćirila i Metoda poklonio je preko uprave našega lista gosp. Vladi-mir Jušić iz Drišna K 2, na blagu uspo-menu pokojne Luce Dereta iz Drišna.

Uspješno se oglašuje u „Hrvatskoj Rieči“

BRZOJAVI „HRVATSKE RIEČI“

Bečki nuncij umro.

Beč, 20. siječnja. Papinski nuncij na bečkom dvoru Bavona, udaren od kapi dan-as je preminuo.

Put njemačkog drž. tajnika.

Rim, 20. siječnja. Njemački državni taj-nik Kinderle Waechter danas je prispio amo. Primljen je od kralja u posebnu audienciju.

Nastradala nadvojvotkinja.

Beč, 20. siječnja. Nadvojvotkinja Ma-rija Terezija u mjestu Zuvicet prevrnu-la se iz kočije i zadobila ozlede. Profesor Eiselsberg odputovao je odmah, da obavi operaciju, koja sretno uspjela.

Izbori za turski parlament.

Carigrad, 20. siječnja. Turske oblasti u pokrajinama dobiše nalog, da obave iz-bore za parlament.

Obstrukcija u Ugarskoj.

Budimpešta, 20. siječnja. Julije Justh

Odpisi uprave.

Podmirili predlatu.

Do 31. prosinca 1912: Dr. Ivo Marović, nar. zastupnik, Sinj; Dr. Ante Šantić, Trpanj; O. Špiro Vržina, Vrpolje kod Knina, Ivanšević Don Frane, Krilo Jesenice; Drinković Mate, trgovac, Rieka; Jadrijević Vicko, Donji Humac; Stuparić Josip, Sinj; Kuničić Don Ivan, Döl; Sračić Ivan, Makarska.

Do 22. listopada 1912: Bitanga Alfons, Imotski; Matković Dinko, Vrbanj; Vukić Don Ante, Kukuljica; Radić Aurelij, Broce; Banjavčić Dr. Ivan Karlovac; Ivan Vinko, Kaštelstari; Zemaljsko Go-spodarsko Vijeće, Zadar; Obćina Sinj; Lesić Don Marin, Pupnat; Cvitanović O. Angejo, Tučepi.

Do 31. srpnja 1912: Juraj Dobrović, Jelsa; Matković Ante, Potomje.

Do 30. kolovoza 1912: Cur Salon, Hvar;

Do 30. lipnja 1912: Nj. Pr. Niko barun Nardelli; „Hrvatska čitaonica“ Za-dar; O. Jere Runjić, Gala; Don M. Kalebić, Dugopolje; Eršić Ivan, Driš; „Hrvatska Čitaonica“, Kaštelstari; Lukas Josip, Kaštelstari; Celičić Stjepan, Sinj; Čorić Don Marko, Zosela.

Do 31. svibnja 1912: Duboković Mate, Jelsa.

Do 30. travnja 1912: Tomašević Stjepan, župnik, Zadarje.

Do 22. travnja 1912: Milčić Don Stjepan, Hvar.

Do 31. ožujka 1912: Petar Šimunić, nar. zastupnik, Trilj; Don Niko Bača, Ston; Jerčić Don F., Katuni; Slovinčić kanonik Roko, Postire; Marušić Josip, Pola.

Do 15. ožujka 1912: Glaurdić Jakov, Zasiok.

Do 29. veljače 1912: Pavičić Anton, Beč.

Do 31. prosinca 1911: Džakula Don Josip, Muć; Miho Zglav, ravnatelj prepa-randija, Arbanasi; Šime Koštan, Tivat; Obćina Tiesno; Tambača kanonik Grgo, Šibenik; Dušan Novak, Šibenik; Josip Jandi, Makarska; O. Ante Bilončić, Driš; Dragutin Sulce, Zagreb; Gjelpi Dušan, Tiesno; Pravaško pučko društvo, Supetar; Baljević Pero, Pločice; Glavić Pero, Po-lijice; Memeđ Miho, Pločice; Vušić Mato Pločice; Samostan franjevaca na Dobrom Split; Sare Don Ante, Tiesno; Don J. Marušić, Kostasnj; Bojanić Stjepan pok. Jure, Vrisnik; Ceresati Stipan, Kaštelstari.

Do 30. studenoga 1911: Matavul Gjuro, Šibenik; Kronja Jerko, Šibenik.

Gosp. Ferdo Šterka — Zadar. Do podmirje god. 1911. još K 11.

Gosp. Aurelij Radić — Broce. Do 31. prosinca 1912 još K 3.

upravio je članovima stranke poziv, da u ponedjeljak kod appropriatione debate za-počnu tehničku obstrukciju, kao preduču nastajuće borbe.

Novi austrijski zajam.

Beč, 20. siječnja. Ministar financija Zaleski sklopio je zajam s jednim bankov-nim konzorcijom za iznos od 290 milijuna uz 4%.

Nasljednik generala Caneva.

Rim, 20. siječnja. General Caneva radi bolesti odstupa sa zapovjedništva vojske u Tripolisu. Nasljedit će ga ge-neral Frugoni.

Štrašan led.

Lavov, 20. siječnja. U istočnoj Gali-ciji bije štrašan led. Smrzlo se do 160 osoba.

Italija zapljenjena francuzke parobrode.

Pariz, 20. siječnja. Još jedna afera nije riješena, a već dolazi druga. Sukob između Italije i Francuzke, jer su talijan-ski ratni brodovi zapljenili francuzki po-

štanski parobrod „Cartago“, riješen je tako, da je „Cartago“ puštena na slobodu, jedino je zadržan Duvalov aeroplan određen za Tursku.

Drugi sukob ima težu značaj. Tali-janski ratni brodovi zapljenili su i drugi francuzki postanski parobrod „Manouba“, kod Sardinije. Manouba plovio je za Tursku, Talijani zaplenišu 250.000 franaka.

Marseille, 20. siječnja. Radi ponovne zapljene francuzkih poštanskih parobroda od strane talijanskih ratnih brodova, u ovdješnjem pučanstvu zavladao je velika uzrujanost. Pučanstvo prieti da će de-monstrirati protiv Talijana.

Obstrukcija u gradskom vijeću u Grazu.

Graz, 20. siječnja. Socijalisti vode u gradskom vijeću obstrukciju proti proračunu, koji sadržava povišenje, najamnog novčića. Pošto su socijalisti izjavili, da su voljni fjerati obstrukciju i dalje, načelnik je sjednicu zaključio.

Hrvatska Tiskara (Dr. Krstelj i drug.)
Vlastnik, izdavač i odgovorni urednik:
JOSIP DEŽGA.

MALI OGLASNIK

ZA JEDNO UVRŠTENJE OD 3 REDNA U „MALOM OGLASNIKU“ PLAĆA SE 40 PARA; ZA SVAKI DALJNI REDAK 10 PARA VIŠE. ZA VIŠEKRATNO UVRŠTENJE POPUST. — PLAĆA SE UNAPREĐ.

TKO ŽELI KAKOVU OBAVIEST GLEDE NAŠIH OGLASA U „MALOM OGLASNIKU“, DOBIT će ODGOVOR SA MOJOM ONDA, AKO NAM PRIPOLAŠE MARKU ILI DOPISNICU ZA ODGOVOR.

NA OBALI jedno pomječe za iznajmiti Obvjesti. — Izučena u Trstu.

UTUJAVANJE u svjetlo obavija vješto i brzo Filomena udova Petela, kuća Bismantić kod Pošte.

Kuća u Varošu, načrti poda, sa avlijom, prodaje se uz umjerenu cieniu. Za obavio obratit se na upravu našeg lista pod brojem 137.

Siena dobrnog livadnog imanja na prodaju u većim kol činama. Možemo iliverovati prešano u balama, franko Mostine, Vodiče ili Skradni prema sporazumu. Cienie umje-reno. — Uprava Gospodstava Šibenske Raštine.

KUĆA dvokatna a prizemlju više konoba i dvoriste (obala), na črti poda, sa avlijom, prodaje se uz umjerenu cieniu. Za obavio obratit se na upravu našeg lista pod brojem 127.

HARMONIUM, sa tri registra, skoro nov, prodaje se. pošteku Doča, prodaje se. Informacije daje uprava našeg lista.

A. Thierry-a Balsam

LIJEKARNA A. THIERRY-a STOLISKA MASL.

Glavni izvoz: Sjekana k Augjelu čuvaru Mollia Thierry-a u Preopradu, Hrvatskaka.

Obave te skroz u svim ljekarnama. Na svima e oim medelakom drugopjateljima trgovcima.

Hrvati!

Sjećajte se Družbe

SS. Ćirila i Metoda.

Pokućstvo

solidno i ukusne izradbe može se dobiti uz veoma nizke cienie samo kod dobro poznate trgovine **A. DELFIN, Šibenik.**

tepatačka i dvozdjeloška radionica

Preplatite se na „Hrvatsku Rieč“!

ARTUR GRIMANI I DRUG - ŠIBENIK.

Papirnicea - Muzikalije - Školske knjige - Kožnati predmeti - Igračke.

REMINGTON PISAČI STROJEVI - Vrpce i potrebštine za strojeve sviju sistema.

Specialitet: PAPIR ZA PISAČE STROJEVE 1000 LISTOVA KRUNA 7.20 - Gramofoni.

Gramofonske ploče! ODEON (dvostruk) Kruna 4. - JUMBOLA (dvostruk) Kruna 2.50.

Ženske

koje hoće, da očuvaju svoju kožu, naročito od ljetnih pjega, a koje hoće da dođu i da održe meku kožu, neka upotrebjavaju kod pranja samo **STECKENPFERDOV SAPUN** od ljižanovog mleka (Znak Steckenferd) od **BERGMAN & COMP.** Tetschen a. E. Komad stoji 80 para, a dobije se u svim ljekarnama, drogerijama, parfumerijama itd.

Marko Markovina Split

Telefon 93.

Skladište i Zastupstvo

Peći i šparherda,

Eternita

Cijevi, dimnjaka i pločica

keramike

Stakala prostih i ornamentalnih

Papendeka tankog i debeloga

Zahoda porculane i t. d.

SIBENIK.
AUGUST ŽIGON
PRODAJEM SVAKOVRSNIH KOŽA NA MALO I VELIKO. PRIMAJU SE I PISMENE NARUČBE IZ VANA UZ POUZEĆE, A POZNATIM I BEZ POUZEĆA DO IZMINUCA UTAČENOS ROKA IZPLATE. IMAJEM VELIKU ZALIHU GOTOVIH CIPELA I RADIONICU SVAKOVRSNE OBUČE I OPAKAKA. IZRADIJE SE BRZO I TAČNO PO NAJFINIEM I NAJMODERNIEM SISTEMU. PODPISANI SE OSOBITO PREPORUČUJE GG. GINOVINICIMA, C. KRALLI, VOJNICHTVU, OBUČNICIMA I FINANCIAL. STRAZARIMA. PRODAJE SE TAKODIER I NA MIESEČNE OBROKE.

„Djački Dom“ u Zadru

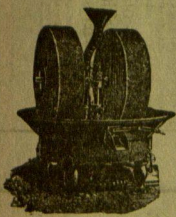
KONVIKT

Prima učenike srednjih škola na stan i obstrbu (vrlo dobra hrana, stan udoban, pranje, čišćenje, krpljenje, nadzor, poduka u svim predmetima itd.) uz mjesečni honorar K 70.

Ujedno primaju se učenici pučkih škola u **prilpravni tečaj** za srednje škole (gimnaziju, realku itd.) Za uslove obratiti se ravnateljstvu.

Pravila šalju se besplatno.

Ravnateljstvo.

ULJARSKE STROJEVE KAO I PODPUNE UREDJAJE U SVAKOJ IZRADBI, NAJFINIJA IZVJEŠĆA, VINSKE PREŠE, SVE VRSTI MOTORA, MLINOVA I GOSPO-
:: :: DARSKIH STROJEVA :: ::

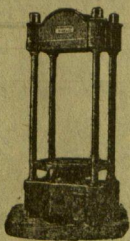
RAZAŠILJE

EMANUEL I OSKAR KRAUS

TRST, VIA S. NICOLO Br. 2.

BRZOJAVI: CARAUS, TRST — TELEFON Br. 2066.

Posjećivanja po našim inžinjirima, proračuni i nacrti badava.

Krondorferova
alkalička naravna kiselica.

Dobiva se u drogeriji

V. VUČIĆA

Sibenik

PRIJE UPORABE

LJEPOTA I UMILJATO LICE postizava se kroz uporabu

AACHENER - THERMALOVOG SAPUNA

koji je ujedno najbolje sredstvo za očuvanje proti kožnoj bolesti

Dobiva se samo kod braće M. V. ŠKUBANJA — SIBENIK (Dalmacija).

Cijena jest za komade od I-e vrsti K 2-40
" " " " II-e " " 1-60

Cijena jest za komade od III-e vrsti K 1-40
" " " " IV-e " " —80

POSLE UPORABE

Antrijansko parobrodarsko društvo na čitonic

„DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1911. sliedeće glavne prupe:

Trst—Metković A (poštanska)

Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati posl. odne povratik svake sriede u 6 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)

Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslie podne; povratik u sriede u 6 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)

Polazak iz Trsta u sobotu u 5 sati poslie podne; povratik u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)

Polazak iz Trsta u utorak u 5 sati poslie podne povratik u ponedjeljak u 6 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)

Polazak iz Trstasvake sriede u 5 poslie podne; povratik u utorak u 6 sati prije podne.

Trst—Metković D (trgovačka)

polazak iz Trsta svake nedjelje u 3 sata pr. pod. povratik svake nedjelje u 2.30 poslie podne.

Trst—Vis (trgovačka)

Polazak iz Trsta u petak u 5 sati poslie podne povratik svaki četvrtak 8.30 prije podne.

POZOR RODOLJUBI!

Zahtjevajte posvudgde
naše igraće karte

„PRIMORKA“

Prva slavenska tvornica
igračih karata u Ljubljani.

INSAM & PRIMOTH
St. Ulrich, Groeden (Tirol).

Utemeljeno godine 1880.

Vrlo puta nagradjeno.

Šiparske radnje iz drveta za crkve

Kipovi svetaca, oltari, propovjedao nice križni putevi, raspela, jaslice itd.

Katalog uzoraka s cijenama daje se badava.

Za dostavu naručbe do stacije uključivo sa škrinjom, ne plaća naručitelj.

Papir i tuljei za
cigarete
ABADIE
PARIS
Dobivase u svim trafikama

Za bolestne na želudcu!

Svima, koji prehladom ili prenatranjem želudca, užikom slabe, neprobavljive, prehladne ili pretope hrane, te neumjerenom dobiti želudcačni katar, grčeve, bolove, težku probavu i sluz, preporučamo dobar domaći izkušani lek:

„Hubert Ullrich'scher Kräuterwein!“

Ovo biljevito vino je sok dobrih i zdravih biljka, preparirano sa izvrstnim vinom, te jača i oživljuje probavni sustav, odstranjuje neprobavu, a pomaže pravljenje zdrave krvi. Uporabom ovoga vina u zgodno doba odstranjuje se želudačne bolesti u zametku. Simptomi kao: glavobolja, štucaica, ljutina, nadutost, sluz, bljavanje, što prate kromične želudačne bolesti, nakon nekoliko dana liječenja nestaju.

ZATVOR i njegove zle posljedice: smalaksanje, kolika, kucavica srca, bezsanica, kao što i zgrušanje krvi u džigarcama, hemoroidi, često se izlieče brzo sa DR. ULLRICHOVIM biljevnim vinom. — Isto tako i suho bljedo lice, slabokrvnost, oslabljenje, koji su posljedica zle probave, slabe krvi i neurednosti u džigerici. Pomaže kod slabog apetita, nervozne uzbuđenosti, nerazpoloženja, glavobolje i bezsanice.

Biljevito vino podaje oslabljenu tielu novu snagu. kao što i promenu životnog štofa. — Uskoroje pravljenje krvi, umiruje živce i podiže veselje za život. Dokazuju mnoga priznanja i zahvalna pisma.

Hubert Ullrich'scher Kräuterwein može se dobiti u bocama po K 3— i K 4— u ljekarnama Šibenika, Skradina, Zadra, Drniša, Tiesna, Biograda na moru, Benkovca Knina, Vrljke, Sinja, Kaštelstarog, Spljeta, te u cijeloj Austro-Ugarskoj.

Takodjer razasijaju ljekarne u Šibeniku 3 i više boza „Kräuterwein“ po orizinalnoj cieni na sva mjesta Austro-Ugarske

Čuvajte se patvorenya!

Zahtjevajte izričito:

„Hubert Ullrich'scher Kräuterwein“

Moje biljevito vino nije nikakva tajna: Njegova sastojina jest: Malaga 450, Vinska beta 100, Biljevia 100, Crveno vino 240, Sok od jagoda 150, Sok od trešanja 320, Mana 30, Koromak, anis, italensko, američansko, englesko i kalnersko korenje po 10, pomlaženo sve skupa.

Širite „Hrvatsku Rieč“!

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRIČIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTU KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE, DEVIZE SE PREUZIMAJU NAJKULANTNIJE, IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJUJE SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERENICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEJURANJE PROTIV GUBITKU ZRIEBANJA. REVIZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ OBITKA.

TVORNICA PAPIRNATIH VREČICA ANTE ZORIĆ - ŠIBENIK - (DALMACIJA).

Tvornica je uređena sa svim potrebnim strojevima Izradjuje vrećice u svim veličinama i u svim bojama. Ovo je prvo i jedino domaće poduzeće ove vrste. Cijene su vrlo umjerene, te domaći potrošioći ne će imati razloga, da pored domaćeg poduzeća služe. se iz vana.

NARUČBE SE IZVRŠUJU VRLO BRZO I TOČNO.